

Pääsusilmasid kohtab maastikul aina harvem, neile sobilikke märgasid niitusid on vähe. Foto: H. Kivisild

Sannavihtu kotsilõ tiidmisi vanõmbast aost

Mõnõl puul üldäs, et vihtu tetäs katõ jaani vaihel (vahtsõ ja vana kallendri jaanipäivi vaihel).

Vihtu tetti vana kuuga. Noorõ kuuga tettü viha aiva kihä kärnä, kihä nakkas süütmä.

Viha köüdeti paari viisi, sis oll näid hää kuiuma panda. Ku sai kõik paari, tõiva lamba tuu aastak paari poigõ, a ku mõni viht ütsikus jäi, tull ütsikit poigõ kah.

Vihtmise aigu tennäti: Aitumma viituujalõ ja viha haudjalõ, aitumma sanna kütjalõ ja puulahkjalõ. Jummal hoia hobõsõskõist, kiä puu vidi.

Tennämise sõnno om mitmit esisugumasi. Ku tõnõ sinnu vihtõ, tull kah tennädä.

Vana-Võromaa suidsusannakombõ omma UNESCO üleilma tähtsä kultuuripärandüse nimekirän.

- RMK plaanid 2020. aastaks
- Kaitsekorralduskavast
- Karjatamine veekogude ääres
- Sõepõletamisest ehk söemiilimisest
- Lauksilla roomakeste maja ja selle kandi roomakesest 1933. a lehes
- Kaika-Uku talu pere lugu
- Karula mälupank
- Must-toonekurgedest
- Väikeveekogude puhastamine kahepaiksete heaks
- Märgade niitude teemapäev jm info

Vällävõtõ savvusann.ee kodolehelt

RMK plaanid 2020. aastaks

Suurimaks väljakutseks külastuskorralduse valdkonnas kujuneb tänava Rebasemõisa Tornimäe vaatetorni rekonstrueerimine. Torni rekonstrueerimise projekti viiakse sisse viimaseid muudatusi ekspertiisi soovitusel ja edasi saame minna ehitushankesse. Plaanide järgi jääb ehitushanke lõpp ning vaatetorni valmimine 2021. aasta kevadesse ja hooaja alguseks on torn lõplikult valmis ning sellele väljastatud ka kasutusluba. See võib toimuda ka varem, aga kevad 2021 on viimane tähtaeg.

Mäekonnu vaatetorni projekteerimise plaanid sõltuvad Rebasemõisa torni ehitushanke maksumusest ja sellega tegeleme peale Rebasemõisa torni ehitushanke läbiviimist.

Karula rahvusparki muudel külastusobjektidel rekonstrueeriti mullu hulgaliselt erinevat taristut, eesmärgiga parandada külastajate suunamist ning kasutusmugavust külastajatele. Tänavu jätkub objektide jooksev hooldus, väljavahetamisele lähevad mõned infotahvlite alused, puude varjualused, pingid, lõkkekolud ja muud väikevormid.

Üheks tömahukamaks ülesandeks aga saab tänava külastajaküsitluse läbiviimine. Nõnda kui muudeltgi RMK külastusobjektidel viiakse ka Karula

rahvusparkis tänavu läbi RMK külastajauuring. Seda tehakse iga viie aasta tagant, eesmärgiks on saada teavet külastajate vajadustest, nende käitumisest ja tarbimisest, samuti rajatiste, infomaterjalide ning teenuste kvaliteedist jpm. Saadud info on aluseks edasiste majandamisotsuste tegemisel. Kohalikele huvigruppidele, eeskätt ettevõtjatele võiksid uuringu tulemused (avaldatakse RMK veebilehel) huvi pakkuda näiteks teenuste väljakujundamise planeerimisel.

Külastuskeskuse hoone sai 2019.a uue katuse, tänava uusi remonttöid oodata ei ole.

Looduskaitsetöödest Karula rahvusparki alal selleks aastaks esialgu suuri plaane pole. Jätkuvad harulise võtmeheina kasvukoha hooldustööd, hooldustööde pindala on 0,4 ha.

Sündmused:

- 15. augustil Eesti looduse päev (tõukerattamatk Pähni-Ähijärve, osalustasu 5€, registreerumine telefonil 5110658)
- Geopeitus augustikuus Karula rahvusparkis Eesti looduskaitse 110 aastapäeva tähistamiseks.
- Septembris toimub seenepäev. Seenenäitus, levinumate mürgiste ja söödavate seente tutvustus ja seeneretk mükoloogiaga.

Merike Tsimmer, RMK teabejuht Karulas

Karula rahvusparki kaitsekorralduskava

Karula rahvusparki uue kaitsekorralduskava aastateks 2020-2029 koostamisega on Keskkonnaamet jõudnud lõppfaasi. Kava avalik kaasamine toimus möödunud aasta lõpus, mille järel tegelesime kava täiendamisega.

Kaitsekorralduskava on oluline kinnitada lähiajal, kuna eelarvetabelis on käesolevaks aastaks kavandatud rida tegevusi, mis ootavad kava kinnitamist.

Samuti rõhutame, et kaitsekorralduskavaga ei muudeta Karula rahvusparki kaitsekorda ega leevendada kehtestatud piiranguid. Kavaga nähakse ette tegevused, mis on vajalikud kaitseala väärtuste säilitamiseks ja parema seisundi saavutamiseks.

Reet Reiman, kaitse planeerimise spetsialist

2020. aasta seired Karula rahvusparkis:

- metsisemäng (seire teostatud)
- rähnid
- kullilised ja must-toonekured
- harulise võtmeheina ja palu-karukella kasvukohad

On aeg varuda talveks saunavihad!

Õige saunaskäik eeldab head vihta ja korraliku saunaviha tegemine ei olegi nii lihtne kui esmapilgul tundub.

Kutsume 30. jaanil huvilisi saunavihtasid tegema.

Saame kokku Ähijärvel kell 17.00 ja läheme sealt edasi koos leheseid varuma ja vihtu valmistama. Vihma korral lükkub edasi.

Täpsem info: Lilian.Freiberg@keskkonnaamet.ee või tel 5172646
Korraldab Keskkonnaamet

KESKKONNAAMET

Karjatamine veekogude ääres

Veekogude ääres on kalda erosiooni ja hajuheite vältimiseks veekaitsevöönd* ja seal karjatamisel tuleb täita veeseaduse nõudeid. Karjatamine on loomade söötmine rohumaal ja seega karjatakse loomi vegetatsiooni perioodil. Veekogude (meri välja arvatud) veekaitsevööndis on karjatamine lubatud 1. maist kuni 31. oktoobrini. Aastaringelt loomade välitingimustes pidamisel tuleb arvestada keskkonnaministri 01.10.2019 määruse nr 46 „Põllumajandusloomade välitingimustes pidamisest lähtuva keskkonnariski vähendamise ja keskkonnohu vältimise nõuded“ nõudeid.

Lambad karjamaal. Foto: Jarek Jõepera

Veekaitsevööndiga karjamaal karjatatavatele loomadele ei tohi anda lisa sööta, välja arvatud mineraalsööt. Erandina on lisa sööda andmine lubatud kevadisel üleminekul karjamaasöödale ning ebasoodsate tingimuste tõttu tekkinud karjamaarohu nappuse korral. Lisa sööda andmise kohad ja jootmiskohad peavad asuma tasasel maal, väljaspool veekogu veekaitsevööndit ja kaevu sanitaarkaitse- või hooldusala. Muu veekogu kui mere ääres peab piki veekogu kallast olema igale loomühikule** tagatud vähemalt viis meetrit kaldariba.

Karjatamine ei tohi põhjustada kaldaerosiooni, veekogu risustamist, vee-elustiku ega kalade kudealade kahjustumist, negatiivset mõju veekogu ja kallasraja avalikule kasutamisele, looduskaitse all oleva veeobjekti ega kultuuripärandi kahjustamist, muud olulist keskkonnahäiringut ega maaparandussüsteemi toimimise häirimist.

Kui karja suurus on kümme loomühikut** või enam peab karjatamisest teavitama Keskkonnaametit.

Selleks tuleb üks kord vegetatsiooni perioodil infosüsteemis (Veeveeb) vähemalt 14 päeva enne karjatamise alustamist esitada Keskkonnaametile teatis.

Veeveebi tuleb sisse logida ning esitada andmed karjatamise perioodi, karjatatavate loomade ja karjatamise ala kohta. Lisada tuleb täpsustav teave karjatamise korraldamise kohta, sealhulgas loomade juurdepääs veekogule ning jootmise korraldamine.

Keskkonnaamet kontrollib teatise vastavust nõuetele ja vajadusel võtab teatise esitajaga ühendust andmete muutmiseks või kontrollimiseks.

Kui 14 päeva jooksul teatise esitamisest ei ole infot küsitud, võib asuda karjatama.

Teatise esitamisel saab vajadusel abi Keskkonnaameti klienditoelt või veespetsialistilt (Valga- ja Võrumaa spetsialist Anu Holvandus, tel 786 8363). Ei tohiks unustada, et põllumajandusega tegeleva isikul tuleb karjatamisega seotud teave kanda põlluraamatusse.

Märkused:

* Veekaitsevööndi ulatus on Karula rahvusparki järvedel, jõgedel, ojadel, allikatel, kanalitel, peakraavidel ja maaparandussüsteemide avatud eesvooludel üldjuhul 10 meetrit (peakraavidel ja maaparandussüsteemide avatud eesvooludel valgalaga alla kümne ruutkilomeetri on veekaitsevöönd 1 meetrit). Veekaitsevööndi ulatust arvestatakse Eesti topograafia andmekogu põhikaardile kantud veekogu veepiirist. Veekaitsevööndi infot saab vaadata Maa-ameti avalikust kaardirakendusest kitsenduste kaardilt.

**Loomade loomühikuteks ümberarvutamise koefitsiendid on toodud maaeluministri 30.09.2019 määruse nr 73 „Eri tüüpi sõnniku toitaainesalduse arvutuslikud väärtused, põllumajandusloomade loomühikuteks ümberarvutamise koefitsiendid ja sõnnikuhoidla mahu arvutamise meetodika“ lisas 8. Näiteks lammas või kits (koos kuni üheaastase tallega) on 0,21 lü, piimalehm 1 lü, üle 24 kuu vanune ammlehm ja lihaveis 0,6 lü, hobune 0,37 lü.

Anu Holvandus, Keskkonnaameti veespetsialist

Söepõletamisest ehk söemiilimisest

Miiliauk Peräjärvel. Foto: Endel Meriste

Minul tekkis söepõletamise huvi eelmise aasta suvel ja kuna ma käin 8. klassis, pean ka loovtöö kirjutama. Nii otsustasin kaks asja ühendada ja teha loovtöö söemiilimisest.

Sügise alguses läksime mina ja Pille Tomson Peräjärve äärsetes metsades asuvaid miiliauke vaatama. Vanad miiliaugud ei ole metsas peaaegu äratuntavad, need on sammalt täis väikesed lohud, mis on umbes meeter sügavad, meeter kuni poolteist laiad ja kaks meetrit pikad (looduses on neid väga raske ära tunda), aga nende põhjas on puusütt.

Endel raskesti tööd murdmas. Foto: Mats Meriste

Oktoobri alguses läksime mina ja Mats metsast miili jaoks puid raiuma (puid läks vaja umbes 2 ruummeetrit). Siis viskasime mina ja Eeri miiliaugu valmis (ainult 11 tonni liiva oli vaja välja visata). Peale augu valmimist oli vaja see täita, millele aitasid kaasa mõned kohalikud (aitäh teile!). Miili põhja läksid 4 risti kaigast ja nende peale söeks põletatav materjal, puude peale panime toored kuuseoksad ja nende peale mättad. Lõpuks katsime miili liivaga. Siis panime miili põlema.

Miil peale süütamist. Foto: Endel Meriste

Kui miili sees olid puud söeks põlenud (aru saime sellest nii, et me torkasime raudtokiga miili sees olevaid puid: kui tokk läks läbi, oli puu juba söestunud, kui ei, siis pidi veel põlema) ja ära kustunud, kaevasime selle lahti. Süsi on siamaani kuuri all, ootab suve grilli ja korona möödumist.

Valmis süsi. Foto: Endel Meriste

*Endel Meriste
Hallimäe talust*

Lauksilla roomakeste maja dendrokronoloogiline dateerimine

Karulale on ajalooliselt iseloomulikud lisaks põllumajandustaludele ka **mõisa metsatöölise ehk roomakeste** ja metsavahtidega seotud talukohad, mis paiknesid vähese põllumaaga üksikmajapidamistena keset metsa.

Roomakeste sõna ise tundub ka olevat selle kandi eripära. Murdesõnastiku järgi on sõna roomakõnõ levinud olnud Urvaste, Hargla ja Karula kihelkonnas. Saareste sõnaraamatus on neid nimetatud ka roomajad. Neile eraldati osa vakumaast, nad maksid raharenti ja tegid päevi.

Lauksilla roomakeste elamu on Karulas ainsana säilinud metsatöölise elamuks ehitatud hoone. Elamu oli mõeldud kahele perele. Legendilaadsed jutud räägivad, et viimane suurem remont (kusjuures kasutati taaskasutatud palki) toimus siis, kui ehitati Vana-Antsla mõisa jahilossi. Jahiloss ise põles 1924. aastal.

Tänapäevaks on hoone katus läbi aga maja ise on veel püsti. Alles on ka hoone põnev küttesüsteemide võrgustik.

21. novembril 2019 võttis Alar Läänelaid Lauksilla roomakeste majast puurproove hoone ehitamisaja leidmiseks dendrokronoloogilisel meetodil. Laboris määrati puurproovide puuliigid mikroskoopiliste tunnuste põhjal: seitse proovi osutus männipuiduks ja kaheksa proovi kuusepuiduks. Määrati ka aastarõngaste laiused 0,01 mm ühikutes mikroskoobi abil.

Puurproovide aastarõngalaiuste ridu võrreldi Eesti männikronoloogiaga (ulatus AD 1111-2006) ja Eesti kuusekronoloogiaga (AD 1576-2009) spetsiaalse programmi abil.

Lauksilla elamu männi- ja kuusepalkide aastarõngalaiuste ridade dendrokronoloogilised dateeringud tähendavad, et majapalkideks tarvitatud puud kasvasid viimase aastarõnga 1879. a. suvel. Seejärel puud langetati ja tarvitati ehituses tõenäoliselt 1880. aastal.

Ülevaate koostas Lilian Freiberg

Wõru Teataja kirjutas 4. juulil 1933

Vanast ajalehest saab lugeda Meos Antsovist, kes oli Kaika algkooli juhataja Jaan Antsovi isa ja siin kandis mitmel pool roomakeseks.

Meos Karli poeg Antsov sündis 14. oktoobril 1848. aastal Vana-Antslas. Vaevalt oli noor Meos saanud 10 aastaseks, kui suri isa, jättes poisi elutormidele tõugata. Juba 12-aastaselt hakkas ta enesele ülalpidamist muretsema — sulasena. Orjas mõisat, millest järele jäänud ainult mälestused. „Pesse mõisan riht terve kolm päeva. Kogu seo aig õs saa silmä kinni. Rihe lõppeden kodo poole lonken, olli külh mitu uinakut püstüjalgu är' tennu." Kartulite võtmine oli orjatöödest üks rängemaid. Kartulite võtjad — orjad — seati ritta ja lasti siis ühekorraga võtma hakata. Kes maha jäi teistest, sai kupjalt nuiaga ja kui leiti mõni kartul tagant, õiendati jälle nuiaga.

Koolis käis Meos kõigest 2 päeva. „Õs olõ ta kuul suurem asi, sest kuulmeisteri õs mõista es 10 käskügi." Sõjawäge teenis 3 aastat ja nimelt Türgi ja Poola sõdade ajal. Pääle sulasemehe oli 2 aastat terakene ja moonakene. Siis mõisahärra lubas talle Printsimele roomakese koha, kuhu hiljem anti 7 vakamaad maad kasutada. Elas mitme metsaisanda all enne kui aeti Printsimealt välja ja anti uueks kohaks Püwe-Leinuse roomakese maja.

Küsid vanalt, mis ta arvab endisest ja praegusest elust, naeratab vanake ja paneb omad kondised käekesed kokku: „Latsõkõsõ, õi ole nüüd nii halv kui vanast. Nüüd um wabadus: sa võid liiku, kohe tahad, võid teta, mida tahad — ei ole sul kidägi sundijat. Näiteks sulaselgi: wanast kohus pandse sinnu peremehe manu tiinma (muidu ei saanud peremehed teenijaid) ja 1,5 ruublit said üks kuust. Kõige kallim kuupalk, mis ma sain, oli 5 ruublit. Ja nüüd ela ilman, nigu es parembas arwad."

Roomakeste maja Lauksillal. Foto: L. Freiberg

Kaika-Uku talu pere lugu ehk tagasi juurte juurde

Kaika-Uku maja uue laastukatusesega. Foto: H. Kivisild

Talu, mis kannab nüüdseks Kaika-Uku nime, on olnud minu abikaasa Kaili suguvõsa omandis aastast 1872. Talu ostis Kaili vanavanaisa Vana-Antsla parunessilt 1400 rubla eest.

Teen nüüd väikese kõrvalpõike lähiminevikku, et selgitada alapealkirja “tagasi juurte juurde” tähendust. Aasta võis olla 2012 või 2013, kui küpses otsus, et meie perel on puudu üks mõnus maakodu. Elades Tallinnas ja soovides teha praktilist ning mõistlikku otsust, asusime maakodu otsingutele määrates maksimumkauguseks pealinnast ca 100 km. Julgen väita, et sõitsime tuhandeid kilomeetreid mööda Põhja-Eestit. Mida ei leidnud, oli maakodu. Nagu öeldakse, ei tekkinud seda õiget tunnet.

Sünnilt lõunaeestlasena (minu isa kodu Männimetsa talu asub Karulas ja ema lapsepõlv möödus Urvastes, hiljem Antslas), oli minu ajju kinnistunud kujutelm maastikust, mis ümbritseb meie tulevast maakodu. Ilmselgelt oli see kujutelm mägin.

Nagu elus ikka, jõuavad kõik asjad inimeseni siis, kui on nõ õige aeg. Nii juhtus ka meiega.

Nimelt otsustas minu pikalt Venemaal elanud äi kinkida talu oma tütrele, minu abikaasale. Niimoodi saidki meist maakodu omanikud. Maakodu, mis asub täpselt õiges kohas ja kus on see nõ õige tunne.

Alustasime võsa raiumise ja prügikoristusega. Hiljem ehitasime väikese saunamaja, kus on meil ööbimis- ja pesemisvõimalused. Talumaja remontimist alustasime hädavajalikust ehk katuse ja palkide vahetusest. Katuse vahetusel oli meile suureks abiks Muinsuskaitseameti poolt jagatav taluarhitektuuri toetus, mis kattis 50% kuludest. Lisaks said remonditud korstnad ning paigaldatud vee- ja kanalisatsioonitrass. Ees on ootamas veel akende ja uste vahetus, soojustamine ning sisetööd.

Meie soov talu renoveerimisel on säilitada võimalikult palju algupärast, unustamata ka elementaarseid mugavusi. Eesmärgiks on taastada talu, kus äi Uku saab veeta oma vanaduspõlve, meie perele jääks see esialgu suvekoduks, mis ajapikku ja suure tõenäosusega saab päris koduks.

Lõpuks ka pealkirja juurde tagasi ehk siis meie pere. Kailist ja Laurist on juba juttu olnud, aga kõige tähtsamatest pereliikmetest veel mitte. Meil on 2 toredat last: Lauretta, kes tudeerib TTÜ-s ja Johannes, kes lõpetas 1.klassi.

Sooviksin tänada kõiki, kes meid nõu ja jõuga aidanud on: Lilian Freiberg, Hele ja August Skutans, Uku Koemets, Urmas Koemets, Mihkel Maks, Silver Visnapuu, Viktor Dräbtsinski, Ain Siska, Siim Säre, Mart ja Margus Antsov ja paljud teised.

Lauri Maks

Taluarhitektuuri säilitamise toetus

Toetuse eesmärk on aidata taluelamute katuste korrastamise kaudu kaasa Eesti traditsioonilise maa-arhitektuuri ja maastiku omapära säilitamisele. Toetust saab taotleda talukompleksi kuulunud eluhoonele ehk üksikelamule, mis on ehitatud enne 1940. aastat ning vöorust toetatakse hoonete katuste restaureerimist traditsiooniliste ehitusmaterjalide ja töövötetega. Hoone ei pea olema muinsuskaitse all, aga kui see asub rahvuspargis, on võimalused toetust saada suuremad.

Info järgmise taotlusvoorü kohta avaldatakse 2020. aasta teises pooles. Toetust jagab kultuuriministeerium. Rohkem infot saab Keskkonnaameti kultuuripärandi spetsialistilt või Muinsuskaitseameti kodulehelt.

Karula elanikkond

Karula rahvuspargi alal oli 1940. aasta seisuga 127 asustatud kohta. 2006. aastal tehtud ülevaate järgi oli majapidamiste arv saja ringis ning elas 193 elanikku, lisaks püsielanikele ligemale sada suviti elavat inimest.

2020. aastal elab rahvuspargis püsivalt 78 leibkonda, lisaks on hooajati asustatud veel 27 majapidamist. Enam kui 10 aasta jooksul on mitmest suvilast saanud püsielanikega majapidamised ning 10 talukohta on võetud taas kasutusele ja seal elatakse aastaringelt. Samas on mitmeid talukohti jäänud ka kasutusest välja. Kokkuvõtteks on talude hulk, mida kasutatakse püsivalt või hooajaliselt Karula rahvuspargi alal suurenenud.

Allikas: kaitsekorralduskava

Karula mälupank

Karula mälupanga avamine Lüllemäel. Foto: Siiri Raamets

30. jaanuaril 2020 avas Karula Muinsuskaitse Selts pidulikult Karula mälupanga ruumid, kus kogutakse ja väärtustatakse Karula kihelkonna ajalugu.

Lüllemäel asuva endise Karula vallamaja keldrikorrusel sai mälupank uued ruumid, kuhu mahub nii näitusesaal kui hoidla. Vallalt kasutusse saadud ruumid remonditi Kohaliku Omaalgatuse Programmi ja valla toel seltsi liikmete endi poolt. Muuseumi- ja arhiiviruumi korrastamine võttis seltsil aega kaks aastat. Avaratesse ja kaasaegsetesse ruumidesse koguvad ajaloo huvilised nüüd Karula kihelkonnaga seotud materjale. Avamisega tähistati Karula Muinsuskaitse Seltsi 30 tegutsemisaasta täitumist.

Möödunud kümnendite tegevusest ja uute ruumide valmimisest andsid avamisel ülevaate Vaike Puudersell ja Siiri Raamets.

Mälupanga eesmärgiks on koguda ja talletada piirkonna esemelist ja vaimset pärandit ning seeläbi säilitada kohalikku kultuuri ja identiteeti. Panka on kõik oodatud annetama Karulaga seotud esemeid, nii igapäevaseid tarbeasju kui vanu fotosid ja dokumente.

See oleks koht, kus esitleme Karula kihelkonna ajalugu kuni tänapäevani välja. Meil on arhiiv, kus on

palju fotosid ning muid materjale ja kogume neid järjest juurde. **Kui keegi tahab oma talu kohta või esivanema kohta infot, saab ta meie poole pöörduda.**

MTÜ Karula Muinsuskaitse Selts on tegutsenud alates 1989. aastast ja ühendab ajaloost huvitatud isikuid. Sõna ja teoga taotletakse kultuuri järjepidevuse hoidmist, rahva ajaloomälu säilitamist ning eesti rahva ajalooliselt kujunenud väärtushinnanguile vastava inim- ja kultuurisõbraliku elukeskkonna taastamist. Selts teeb muinsuskaitsealast selgitustööd, aitab kaasa mälestiste hooldamisele ja ennistamisele, kogub ja säilitab rahvapärimusi ning mälestusi, annab välja muinsuskaitsealaseid trükiseid. Selts korraldab kokkutulekuid, näitusi, muinsuskaitsepäevi ja mälestiste ning mälestusväärsete paikade tähistamist, ajalooliste isikute ja sündmuste mälestamist.

Kontakti saab meiega:

Vaike-Hele Puudersell tel. 521 6386,

Siiri Raamets tel. 510 9435

e-post: karulamks@gmail.com

Must-toonekurgedest

Kuvatõmmis looduskalendri must-toonekure pesakaamerast 27.05.2020

Must-toonekurge on läbi aegade peetud meie ürglooduse sümboliks. Nende salapärase lindude pesapaigaks on ikka olnud suuremad metsamassiivid, mistõttu inimese vaatevälja nad igapäevaselt tihti ei satu. Kuid kuidas meie toonela linnu käsi käib? Olukord on kurb. Üheks ilmekaks näiteks on Eestis elavate must-toonekurgede arv, mis on meile teadaolevalt juba aastakümneid langenud. Riikliku seire raames saadud andmed näitavad, et Eestis asustatakse umbes 50 pesapaika, aga vähemalt kolmandikku nendest pesadest asustavad üksikud linnud.

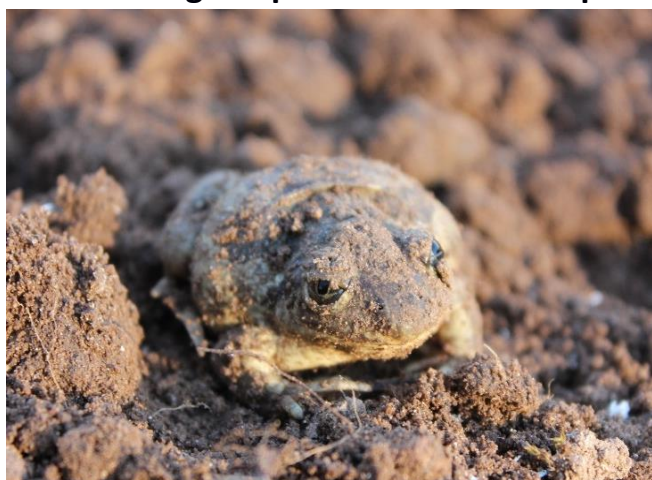
Miks siis ikka nii rangelt kaitstaval liigil läheb halvasti? Võimalusi on mitmeid, täpset vastust me veel ei tea. Esmalt tasub mainida, et must-toonekurg asub meil oma liigi leviku põhjapiiril. Just möödunud aasta pani linnu-uurijaid rohkem mõtlema ka liigi toitumistingimuste peale. Must-toonekure sigivus oli

2019. aastal erakordselt nigel, pesakonnad olid väikesed ja palju poegi suri pessa. Kokku oli teada 21 asustatud pesa, kuid munemiseni jõuti neist vaid seitsmes ja edukad nendest olid vaid kolm. Kokku lennuvõimestus viis poega, kellest kaks on tänaseks teadaolevalt juba hukkunud. Võrdluseks võib tuua, et eelneva kümnendi jooksul on aastast keskmiselt leitud 13 must-toonekure poegade pesa, neist on lennuvõimestunud keskmiselt 29 poega aastas. Võib-olla ei ole meie väikeste jõgede ja ojade seisund nii hea, et must-toonekurg leiaks sealt piisavalt kala ja suudaks oma pesakonna tugevaks ja suureks kasvatada. Oma kindel mõju on ka rändetingimustel ning metsade intensiivistuval majandamisel. Karulast on kujunenud oluline tugipunkt must-toonekurgedele Eestis. Kuigi toitumisalasid on rahvuspargis vähe, on siin viimastel aastatel pesitsenud vähemalt 3 paari. 2019. aastal oli neist üks paar edukas, kõik huvilised võisid veebikaamerast ise jälgida 2 poja sirgumist. Kahjuks langes kolmas kanakulli saagiks. Teises pesas põhjustas isaslindude konkurents emaslinnu pärast pesitsuse ebaõnnestumise. Emaslind munes esmalt kolm muna, kuid need hävisid konkureeriva isaslinnu saabumise järel. Kolmandas pesas leiti surnud pojad.

Tarmo Evestus

Keskkonnaameti kaitsekorralduse spetsialist

Väikeveekogude puhastamisest kahepaiksete heaks

Mudakonn kaevub päevaks maa sisse. Foto: H. Kivisild

Väikeveekogud on paljude taime- ja loomarühmade olulised elupaigad. Mitmetele kahepaiksetele on

sellised veekogud aga kevadisel sigimisperioodil asendamatud. Et tagada kahepaiksetele sobilikke sigimistingimusi, on rajatud ja taastatud Karulas 2010. aastast alates ligikaudu 50 tiiki. Viimaste rajamisest on tänaseks juba üle viie aasta möödas ja nii mitmedki on hakanud kinni kasvama. Vahepealsed pistelised seired on näidanud, et konnadel läheb Karulas hästi. Põhjalikum konnaseire toimub juba sellel suvel. Lisaks on Eestimaa Looduse Fond kokku kutsunud vabatahtlikud talgulised ja korraldab 19.-21. ja 26.-28. juunil Karula rahvuspargis mudakonnatalgud, et kitkuda tiikidest välja hundinuiaid. Keskkonnaamet kavandab 2020.aasta sügiseks viie tiigi puhastamist.

Info koondas Lilian Freiberg

Märgade niitude teemapäev Ähijärvel

Pääsusilmad on märgade niitude taimed. Foto: H. Kivisild

Olete oodatud 07. juulil 2020 kell 11:30 Ähijärvele Karula rahvusparki arutlema Kagu-Eesti kõrgustikel asuvate märgade niitude tuleviku üle.

Eestis on tehtud suuri pingutusi poollooduslike koosluste taastamiseks ja hooldamiseks. Enamik neist pingutustest on koondunud saartele, Lääne- ja Põhja-Eestisse, kus ajalooliselt ongi pool-looduslikke kooslusi olnud rohkem. Kagu-Eesti kuplistikel paiknevad väikesed, kuid väga omapärased niisked niidud, on seni saanud vähe tähelepanu. Kuna nende pindala on väike ja hooldamine keerukas, on selge, et ilma teadliku sekkumiseta on need omapärased niidulapid lõplikult kadumas. Koos niitudega kaovad

ka nendega seotud taimekooslused, keerulisemaks läheb mitmetel haruldastel ja kaitsealustel linnuliikidel ning muutub iseloomulik maastikupilt.

Päevakava:

11:30 kogunemine Karula rahvusparki keskses Ähijärve külas (saabumiskohv ja pirukad)

12:00 Pille Tomson Karula märgade niitude ajaloolisest levikust

13-14:30 Jalutusring Pille Tomsoni ja Elle Roosluste eestvedamisel

14:30-16 Aruteluring märgade niitude tuleviku üle Supipaus

16:30-18 huvilistele pikem ringsõit Karula endistele ja praegustele märgadele niitudele Pille Tomsoni ja Mats Meriste käe all (oma transport)

Üritus on tasuta, kuid eeldab registreerimist (Lilian Freiberg tel 5172646)

Teemapäev toimub koostöös Eestimaa Looduse Fondi, Pärändkoosluste Kaitse Ühingu ning Karula Hoiu Ühingu. Teemapäeva toimumist toetab Avatud Eesti Fond koos Vabaühenduste Liiduga Aktiivsete Kodanike Fondist.

Kestvusratsutamise võistluse teadaanne

11. juulil toimub Karula rahvusparki metsateedel kestvusratsutamise võistlus. Võistluse start ja finiš asuvad Karula rahvusparki külastuskeskuses. Võistluspäev saab alguse hommikul kell 8:00, mil rajale lähevad esimesed võistlejad ning lõpeb hiljemalt 18.00 õhtul.

Võistlusrada märgitakse maha 9.-10. juulil.

Võistluspäeval on teedel liikluse korraldajad.

Palume metsateedele rajamärgisteks paigaldatud nooli ja rajalinte mitte eemaldada. Rajamärgised koristame peale võistluse lõppu.

Loodame mõistvale suhtumisele ja elanikel, kelle kodu juurest võistlusrada möödub palume võimalusel piirata koerte ja teiste koduloomade pääsemist tee peale, et tagada nii võistlejate, hobuste kui lemmikute ohutus.

Võistluse korraldaja (lisainfo): Kaia Raidma, telefon 56063761, e-kiri: Kaia307@hotmail.ee

15. august
ÄHIJÄRVEL

11:00 ÄHIJÄRVE REGATT
16:00 Käsitööpäev - rahvuslikud helmekeed
Lisainfo regatil ja käsitööpäeval osalemiseks telefonil 517 2646 (Lilian)

14:00 Tõukerattamatk Pähnilt Ähijärvele
Lisainfo Merike Tsimmer, tel. 511 0658

Kell 19:00
SIMMAN
Mando Trio
Kolm meest, kolm mandoliini

Laua katame ühiselt!
Toetavad Keskonnaamet, RMK

HAUKA VELOKLUBI
esitleb

VELOPLUS

KAIKA RATTAMARATON

1. august 2020

MARATON
50KM start kell 12.00

POOLMARATON
20KM start kell 12.30

LASTESÕIDUD
start kell 12.35

VÕISTLUSKESKUS
KAIKA SELTSIMAJA
registreerimine: SPORTOS.EU
juhend: HAUKA VELOKLUBI.EE
peakorraldaja: Taavi Kannimäe, +372 5212557

***Kaika rattamaraton** toimub suures osas samal marsruudil, mis eelmistel aastatel. Trassi muudatused räägitakse läbi maaomanikega.

KARULA RATTAREEDED

KARULA RATTAREEDED 2020

I etapp 29.05 maastikusõit Lüllemäe suusamaa
II etapp 26.06 Kolski ring
III etapp 31.07 rattaorienteerumine
IV etapp 28.08 Ödre ring

maraton

LASTE RATTAREEDETE START LÜLLEMÄE KOOLI STAADIONIL 17.00, TÄISKASVANUTE START SUUSAMAA PARKLAS 19.00

II ETAPP PEETAKSE PARALLEELSELT VALGAMAA SUVEMÄNGUDEGA

INFO: SPORDIKLUBI KARULA FB, KARULATSK.EE, TEL 5269020

MN6 2014-2020
MN12 2008-2013
MN16 2004-2007
MN 1981-2003
MN40 1980

Maanteeameti info

Sel suvel toimub 8 km pikkusel lõigul Lüllemäelt Kaika küalani riigitee tolmuvaiba katte ehitus. Liikluskorralduse eest vastutab Martin Tens tel. 5345 7099

TARUPETTÄI

KARULA RAHVUSPARGI INFOLEHT

KESKKONNAAMET

Täname kõiki autoreid ja kaasamõtlejaid!

Infoleht ootab avaldamiseks artikleid, arvamusi, meenutusi kohalikelt elanikelt. Kirjatükid palume saata e-kirjaga Helen.Kivisild@keskkonnaamet.ee või tuua paberil Ähijärve külastuskeskusesse.

Tarupettäi koostajad: Lilian Freiberg, Helen Kivisild, Merike Tsimmer

RMK Karula teabepunkt on avatud
1. mai kuni 1. september E-P 10-18.

Aadress: Ähijärve küla, Antsla vald, 66420
Võrumaa
Telefon: 782 8350

Keskkonnaamet:

Maaholduse spetsialist **Kadri Kuusksalu** tel. 5340 8012
Looduskasutuse spetsialist **Pille Saarnits** tel. 523 3848
Keskkonnahariduse spetsialist **Helen Kivisild** tel 525 1552
Kultuuripärandi spetsialist **Lilian Freiberg** tel. 517 2646
Metsanduse juhtivspetsialist **Tiina Jüris** tel. 510 9316
Jahinduse peaspetsialist **Margo Tannik** tel. 516 0148
Lõuna regiooni looduskaitse juhtivspetsialist **Kaili Viilma** tel. 5051955

Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK):

RMK külastuskeskuse teabejuht **Merike Tsimmer** tel. 5110658
RMK loodusvaht **Mati Urbanik** tel. 529 0388

Tarupettäi on trükitud keskkonnasõbralikule paberile.
Lehte annab välja Keskkonnaamet